

Interventie

Educatieve Escaperoom Shame-Sexting 'Het stopt bij jou!'

Erkenning

Erkend door deelcommissie Jeugdgezondheidszorg, preventie en gezondheidsbevordering

Datum: 10 februari 2022

Oordeel: Goed onderbouwd

De referentie naar dit document is: WiSEducatie (februari 2022).

Databank effectieve jeugdinterventies: beschrijving 'Educatieve Escaperoom Shame-Sexting 'Het stopt bij jou!'. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut. Gedownload van www.nji.nl/jeugdinterventies.

Inhoud

Inhoud	4
Samenvatting	3
Doelgroep	4
Doel	4
Aanpak	4
Materiaal	4
Onderbouwing	4
Onderzoek.....	5
1. Uitgebreide beschrijving	6
1.1 Doelgroep	6
1.2 Doel.....	7
1.3 Aanpak	7
2. Uitvoering	12
3. Onderbouwing	16
4. Onderzoek	27
5. Samenvatting Werkzame elementen	30
6. Aangehaalde literatuur	31
7. Praktijkvoorbeeld	33

Samenvatting

De educatieve escaperoom 'Het stopt bij jou!' maakt shame-sexting op een interactieve manier bespreekbaar. Leerlingen binnen het PO, V(S)O en MBO leren hoe te handelen als ze te maken krijgen met shame-sexting. De leerlingen krijgen zicht op de impact en invloed van hun eigen handelen. De escaperoom is opgebouwd rondom vier aspecten van shame-sexting: gevolgen – strafbaarheid – victimblaming – handelen. Er wordt gebruik gemaakt van verschillende materialen zoals film, sloten en mobiele telefoons. Na de escaperoom vindt er een nabespreking plaats en wordt er een klassengesprek gehouden over 'shame-sexting: het stopt bij jou!'. De escaperoom wordt op locatie aangeboden door trainers van WiSEducatie en heeft de duur van een lesuur (50-60 minuten). De escaperoom maakt onderdeel uit van doorlopende leerlijnen Seksuele Vorming Living Loving en Be-Loved van WiSEducatie, maar kan ook aanvullend op de leerlijn Lang Leve de Liefde (o.a. Toolkit L.O.V.E. online) worden aangeboden.

Doelgroep

Jongeren in de leeftijd van 11-17 jaar, in het primair, voortgezet (speciaal) en middelbaar beroepsonderwijs.

Doel

Hoofddoel van de educatieve escaperoom shame-sexting: Leerlingen in de leeftijd van 11-17 jaar leren hoe ze shame-sexting kunnen voorkomen door op een juiste manier met doorgestuurde sexts om te gaan waardoor psychische schade en victimblaming van de slachtoffers van shame-sexting wordt voorkomen.

Aanpak

Leerlingen worden in staat gesteld om te leren van educatieve ervaringen. Door een opgebouwde verhaallijn kunnen leerlingen verschillende fases doorlopen en leerlingen moeten in kleine groepjes samenwerken om binnen de tijd de puzzels op te kunnen lossen. Tijdens de nabespreking worden deze puzzels besproken en vindt er een groepsgebesprek plaats over shame-sexting, de invloed van het eigen handelen op het voorkomen daarvan en mogelijkheden voor hulp.

Materiaal

Handleiding voor de trainer

- Beschrijving context van/en problematiek, het verloop van de educatieve escaperoom, de raadsels/puzzels met aanwijzingen en handleiding voor de nabespreking en het groepsgebesprek

Webcamcover voor elke leerling die deelneemt aan de escaperoom

Flyer A5-formaat leerling

- Informatie over shame-sexting

Materialen escaperoom

Flyer Educatieve Escaperoom Het stopt bij jou!

Onderbouwing

Van de Nederlandse leerlingen blijkt dat 12,5 % aangeeft dat ze in het afgelopen half jaar een naaktfoto of seksfilmpje van zichzelf naar iemand hebben gestuurd (Graaf, et al. 2017). 24% van de jongens en 19% van de meiden in de afgelopen 6 maanden een naaktfoto of seksfilmpje van iemand anders had ontvangen (Rutgers, 2014). De interventie is gericht op verschillende factoren van shame-sexting. Het richt zich, naast directe beïnvloeding van het gedrag van leerlingen die potentiële daders zijn, ook op beïnvloeding van het gedrag van leerlingen die potentiële slachtoffers en omstanders zijn

(Kaijadoo et al. 2019). Zo is de interventie erop gericht de self-efficacy van leerlingen te vergroten zodat ze optreden wanneer er sprake is van shame-sexting (Winegust 2015). Door specifiek de aandacht te richten op het ongewenst gedrag van de dader (doorsturen) en het juiste gedrag van de omstanders (wissen foto, niet doorsturen) wordt victimblaming van de slachtoffers tegengegaan.

Onderzoek

In 2020 heeft WiSEducatie een evaluatie uitgezet die is ingevuld door leerlingen (N=326, Likertschaal 1-5) en begeleiders (N=6). Uit de uitkomsten van de enquête ontstaat het beeld dat de educatieve escaperoom self-efficacy van de leerlingen bevestigd en met sterke aanwijzingen mogelijk bevordert. 87 % van de leerlingen geeft tevens aan door het spelen van de escaperoom in de toekomst respect en aandacht te tonen naar het slachtoffer van shame-sexting (285 leerlingen). Deze gedragsintentie is zeer positief. Ook de inschatting te weten wat de gevolgen zijn (90 %) en hoe om te gaan met shame-sexting (81 %) stemt tot optimisme omdat het zicht geeft op de inschatting van de leerling op eigen handelingsvaardigheid.

De docenten geven allemaal aan dat de gestelde doelen (subdoelen) Voldoende of Goed zijn behaald. Er is een hoge waardering van de escaperoom met een 8.

1. Uitgebreide beschrijving

1.1 Doelgroep

Uiteindelijke doelgroep

De educatieve escaperoom shame-sexting richt zich op leerlingen in de leeftijd van 11-17 jaar, in het primair, voortgezet (speciaal) en middelbaar beroepsonderwijs.

Daarbinnen onderscheiden we vier subgroepen:

Leerlingen van het primair onderwijs in de leeftijd van 11-12 jaar, groep 8. (PO)

Leerlingen van het voortgezet onderwijs in de leeftijd van 12-17 jaar binnen het VMBO en HAVO-VWO. (VO)

Leerlingen van het voortgezet speciaal onderwijs in de leeftijd van 12-17 jaar. (VSO)

Eerstejaars studenten van het middelbaar beroepsonderwijs in de leeftijd van 16-17 jaar. (MBO)

Intermediaire doelgroep

Docenten zijn betrokken als intermediaire doelgroep. Docenten worden gemotiveerd om zich in te zetten voor het bevorderen van de bespreekbaarheid van shame-sexting door het gesprek over shame-sexting voor te zetten nádat de escaperoom is aangeboden.

Selectie van doelgroepen

In principe kunnen alle leerlingen in de leeftijd van 11 tot 17 jaar deelnemen aan de educatieve escaperoom. Het hebben van een fysieke beperking waardoor iemand niet in staat zich zelfstandig te verplaatsen in een ruimte is een contra-indicatie. Dit belemmert de deelnemer dusdanig in het kunnen deelnemen aan de educatieve escaperoom dat het de vraag is in hoeverre de doelstelling in dat geval kan worden bereikt.

Er wordt rekening gehouden met de beginsituatie van de leerlingen. Indien leerlingen een nare ervaring hebben met shame-sexting of seksueel grensoverschrijdend gedrag kán dit, in overleg met de contactpersoon van de school, een mogelijke contra-indicatie zijn voor deelname aan de escaperoom. Dit hoeft echter niet in alle gevallen per definitie zo te zijn. Daarom wordt samen met de leerling onderzocht of en op welke manier deelname aan de escaperoom voor hem/haar veilig en constructief is. Indien er signalen zijn van shame-sexting wordt de trainer hiervan vooraf op de hoogte gesteld door de contactpersoon van de school.

Betrokkenheid doelgroep

De escaperoom is ontwikkeld door de doelgroep en met de doelgroep in samenwerking met WiSEducatie. Een groep van zeven leerlingen, in de leeftijd van 14-17 jaar, is leidend geweest in de brainstormfase en heeft als klankbord gefungeerd tijdens de verdere ontwikkeling van de escaperoom. Verschillende leerlingen hebben tevens bijgedragen aan de concrete ontwikkeling van de escaperoom. Eén van de jongeren heeft model gestaan voor de escaperoom, anderen werkten mee aan het schrijven van de filmscenario's en/of waren betrokken bij het monteren van de film en ontwikkeling van de puzzels. Er zijn vier try-outs geweest waarbij de doelgroep uitgebreide feedback kon geven op het verloop van de escaperoom, de verhaallijn en de gebruikte materialen. Deze feedback is verwerkt in de eerste versie die operationeel werd. Gedurende de uitvoering is de escaperoom voortdurend geëvalueerd (procesevaluatie 2019,2020). Een aantal verbeterpunten zijn doorgevoerd: inhoudelijke aanpassing van puzzels door onder andere verandering in de wetgeving, uitbreiding van spelelementen en aanpassingen in verband met Covid-19 maatregelen.

1.2 Doel

Hoofddoel

Hoofddoel van de educatieve escaperoom shame-sexting: Leerlingen in de leeftijd van 11-17 jaar leren hoe ze shame-sexting kunnen voorkomen door op een juiste manier met doorgestuurd sexts om te gaan waardoor psychische schade en victimblaming van de slachtoffers van shame-sexting wordt voorkomen.

Intermediaire Doelgroep

Hoofddoel:

De docent maakt shame-sexting bespreekbaar na deelname van leerlingen aan de educatieve escaperoom shame-sexting door het voeren van een klassengesprek aan de hand van een filmfragment en interactieve werkvormen.

Subdoelen

1. De leerlingen kunnen uitleggen wat bedoeld wordt met sexting, shame-sexting en victimblaming.
2. De leerlingen zijn op de hoogte van de gevolgen van shame-sexting voor zowel de dader, slachtoffer als de omstander (sociaal, maatschappelijk, juridisch en psychisch).
3. De leerlingen oefenen, door het spelen van de escaperoom, hoe ze adequaat kunnen handelen wanneer ze te maken krijgen met de ongewenste verspreiding van seksueel getint beeldmateriaal (snel handelen, foto wissen, praten).
4. De leerlingen kunnen uitleggen welke stappen doorlopen kunnen worden als je slachtoffer wordt van shame-sexting en waar je terecht kunt voor hulp.
5. De leerlingen hebben aandacht en begrip voor het slachtoffer van shame-sexting en handelen in het belang van het slachtoffer door niet mee te doen aan victimblaming.

Deze subdoelen zijn een verdere uitwerking van de subdoelen 6 en 7 van de leerlijnen Seksuele Vorming Living Loving en Be-Loved van Wiseducatie. Deze subdoelen sluiten tevens aan bij en zijn een verdere uitwerking van de lesdoelen uit les 1 #online, uit de leerlijn onderbouw van Lang Leve de liefde (zie 2. Uitvoering-implementatie).

Hoewel grote verschillen in leeftijd en niveau aanwezig zijn werken alle leerlingen aan dezelfde doelen. De leerling in zowel groep 8 als in vwo 4 moet kunnen uitleggen wat het verschil is tussen sexting en shame-sexting en wat er wordt bedoeld met victim-blaming. En de leerling in 2 Havo oefent net zo goed als een leerling in klas 2 binnen het Praktijkonderwijs hoe te handelen als je slachtoffer wordt van shame-sexting en waar je terecht kunt voor hulp. De differentiatie bestaat uit de hoeveelheid ondersteuning en cues die worden aangeboden tijdens het leerproces (zie 1.3 Aanpak).

Subdoelen Intermediaire Doelgroep:

Subdoelen:

1. De docent maakt het onderwerp shame-sexting bespreekbaar na deelname van leerlingen aan de educatieve escaperoom shame-sexting.
2. De docent is in staat om een open gesprek te voeren waarin eventuele misvattingen over shame-sexting kunnen worden gecorrigeerd.

1.3 Aanpak

Opzet van de interventie

Werving

Via interventiedatabase, deelname interventiemarkten gezonde school of mond-op-mond reclame en social media.

Vorbereidingsfase

Er vindt een overleg plaats tussen trainer en contactpersoon van de school waarin de huidige situatie op de school wordt besproken, eventuele zorgleerlingen en de mogelijkheden rondom nazorg. Er wordt vooraf bepaald op welke manier de escaperoom ingebed wordt binnen het doorlopend aanbod rondom seksuele vorming en op welke manier de docent het gesprek oppakt met de klas na de uitvoering van de escaperoom.

Uitvoeringsfase | Fase 1 | Opbouw | duur: 2 uur

Twee trainers van WiSEducatie bouwen de escaperoom op in twee lokalen die de school ter beschikking heeft gesteld voor de escaperoom. Deze lokalen liggen om praktische redenen naast elkaar en zijn idealiter te verduisteren (dit is geen voorwaarde).

Uitvoeringsfase | Fase 2 | Instructie leerlingen | 35 minuten

De leerlingen spelen zo zelfstandig mogelijk de escaperoom. Een trainer van WiSEducatie is aanwezig als begeleider van de uitvoering. Een docent van de school is neutraal aanwezig.

Uitvoeringsfase | Fase 3 | Nabespreking – Groepsgesprek | 15-20 minuten

Onder begeleiding van de trainer van WiSEducatie bespreken de leerlingen de verschillende raadsels en de daaraan gekoppelde informatie. Daarna – of tijdens- vindt er een groepsgesprek plaats waarin de leerlingen met elkaar in gesprek gaan over shame-sexting.

Uitvoeringsfase | Fase 4 | Evaluatie | 2-3 minuten

De trainer evalueert aan de hand van een powerpointslide de escaperoom met de leerlingen.

Afrondingsfase | 2 uur (afbouwen)

De trainer bespreekt kort de uitvoering van de escaperoom na met de betrokken docent en school. De trainer laat de aanvullende les achter bij de docent inclusief het stappenplan.

De trainer bouwt de escaperoom af.

Inhoud van de interventie

Werving:

De scholen zijn in de meeste gevallen mondeling (door collega's en andere VO-scholen) op de hoogte gebracht van het bestaan van de escaperoom. In sommige gevallen is de school door WiSEducatie benaderd over de doorlopende leerlijnen seksuele vorming, waarvan de escaperoom een onderdeel is. Via het loket Gezond Leven en het overzicht van interventies rondom Relaties & Seksualiteit van de Gezonde School worden scholen tevens op de hoogte gebracht van het aanbod. De educatieve escaperoom is opgenomen in het aanbod van Level.

Vorbereidingsfase:

Per dag dat de escaperoom wordt aangeboden (minimaal vier rondes per dag) wordt er gekeken of het nodig is om de instructies bij de raadsels aan te passen. Groep 8 kent een uitgebreidere instructie bij de raadsels dan een klas 4-VWO of eerstejaars MBO. VSO heeft uitgebreide en meer eenvoudige instructies bij de puzzels. De verhaallijn bij alle groepen is dezelfde.

De coördinator van WiSEducatie bespreekt met de school de mogelijkheden om de escaperoom in te bedden in het doorlopend aanbod rondom seksuele vorming. Er wordt

vooraf besproken hoe de docent het gesprek oppakt met de klas na de uitvoering van de escaperoom.

Er wordt rekening gehouden met de beginsituatie van de leerlingen. Indien mogelijk kan de contactpersoon van de school bijvoorbeeld met de leerling onderzoeken op welke manier de escaperoom voor hem/haar veilig en constructief genoeg kan blijven om er deel aan te kunnen nemen.

Uitvoeringsfase: Fase 1:

Een lokaal wordt opgebouwd door de trainer.

Uitvoeringsfase: Fase 2:

Een groep deelnemers bestaat uit maximaal 15 leerlingen. Elke groep speelt éénmaal de escaperoom. Ze gaan de escaperoom in en ontvangen in de escaperoom een korte instructie van max. 3 minuten. Indien er sprake is van Covid-19 maatregelen geldt een maximum van 10 leerlingen en een minimum van 8 leerlingen.

De doelgroep bepaalt de hoeveelheid aanwijzingen en welke mate van instructie de leerlingen krijgen.

Verloop VSO-PO:

Instructiekaarten VSO-PO waarop opdracht staat en een uitgebreid stappenplan die men kan doorlopen. Binnenkomst korte instructie praktisch

Korte uitleg verloop escaperoom

Bekijken van film

Uitleg film

Begripsbepaling en ophalen voorkennis leerlingen

Uitleg 1^e opdracht

Uitvoering 1^e opdracht.

Plenaire terugkoppeling oplossing en introductie film

Tweede film

Uitleg tweede film

Uitleg opdrachten

Indelen groepjes

Plenaire oplossing eindpuzzel

Nabespreking aan de hand van PowerPoint VSO-PO

Verloop (V)MBO

Instructiekaarten VO-MBO met beschrijving opdracht

Binnenkomst instructie praktisch en definitiebepaling shame-sexting

Start film

Uitleg film (vmbo)

Uitvoering 1^e opdracht

Tweede film

Uitleg opdrachten (vmbo)

Nabespreking aan de hand van PowerPoint VO-MBO

De leerlingen ontvangen bij binnenkomst een instructie van de trainer van WiSEducatie waarin duidelijk wordt wat ze kunnen verwachten en wat de bedoeling is van de escaperoom. Ook ontvangen ze tips en richtlijnen, zoals bijv. 'het is niet nodig om op de tafels te staan' en 'probeer zoveel mogelijk samen te werken'. De trainer start met een kort vraaggesprek rondom de begrippen sexting, shame-sexting en victimblaming. Na dit vraaggesprek start de trainer van WiSEducatie de film als ook de speeltijd.

De leerlingen bekijken het eerste deel van de film waarin te zien is dat een jongen een sexy foto krijgt en deze foto doorstuurt naar zijn vrienden. Het eerste deel van de film stopt met een opdracht waarin de leerlingen op zoek moeten naar de telefoon van de jongen om zijn voicemail te kunnen afluisteren. De leerlingen kraken de code van zijn telefoon en voeren die in. De film gaat dan verder.

De leerlingen horen de voicemail en verspreiden zich over de ruimte om vier telefoons te zoeken van de vier vrienden die de doorgestuurde foto hebben gezien en ontvangen. Elke telefoon representeert een aspect van shame-sexting: gevolgen van shame-sexting – No Victimblaming – strafbaarheid – handelen bij shame-sexting. Er is een raadsel gekoppeld aan elke telefoon. Wanneer het raadsel is opgelost en de telefoon is gevonden, krijgen de leerlingen toegang tot de telefoon. De leerlingen zoeken de foto op die is doorgestuurd, noteren het cijfer, en wissen de foto. Pas dan kan de telefoon worden ingeleverd.

Als alle raadsels zijn opgelost en hebben de leerlingen het telefoonnummer van de hoofdverspreider achterhaald. Dit nummer bellen de leerlingen en daar ontvangen ze in de voicemail de eindcode om het verspreiden te stoppen. Hiervoor hebben de leerlingen 20 minuten de tijd vanaf het moment dat de voicemail is afgeluisterd.

Als de tijd is gestopt – de code is ontvangen – wordt de tijd die de groep heeft neergezet genoteerd door de trainer. Deze wordt later op een groot krijtbord neergezet omdat er per escaperoom een dagprijs staat voor de groep die de snelste tijd neerzet. Snelheid wordt beloond omdat snel handelen in het geval van shame-sexting essentieel is in het voorkomen van verspreiding. Daarnaast wordt daarmee voorkomen dat leerlingen onderling de codes uitwisselen van de raadsels.

Uitvoeringsfase: Fase 3:

De leerlingen nemen plaats in het lokaal voor de nabespreking en het groepsgesprek. Elk groepje legt aan de andere leerlingen uit waar hun raadsel over ging en wat de oplossing was. Op deze manier vindt er uitwisseling van informatie plaats en wordt de informatie ook door de andere leerlingen verwerkt. Ook kan de trainer aanvullende informatie geven en eventuele misvattingen corrigeren. In de nabespreking is ruimschoots aandacht voor mogelijkheden voor eventuele nazorg.

De trainer vraagt inhoudelijk en persoonlijk door waardoor er een kort klassengesprek plaats vindt. Hiervoor is ongeveer 10-12 minuten de tijd. Er wordt rekening gehouden met de leeftijd en het niveau van de leerlingen tijdens de nabespreking. Zo wordt bij groep 8 leerlingen meer ingestoken op 'wie heeft het hier wel eens over met zijn/haar (pleeg)ouders' en bij de eerstejaars MBO 'wie van jullie is hier nog nooit op de een of andere manier mee in aanraking gekomen'.

Uitvoeringsfase: Fase 4:

De trainer sluit de escaperoom af door een paar evaluatievragen te tonen op het scherm. Deze vragen hebben als doel om een beeld te krijgen van de leeropbrengst voor de leerlingen (vr. Wat is volgens jou de boodschap van deze escaperoom?) als ook hen de mogelijkheid te geven feedback te geven (vr. Heb je tips/adviezen voor ons?). De leerlingen ontvangen bij het verlaten van de escaperoom een A5-formaat flyer met daarop korte informatie over shame-sexting met als hoofdboodschap: het stopt bij jou! Als jij het niet doorstuurt is er geen shame-sexting. Tevens ontvangen de leerlingen een

webcamcover die over een webcamoogje geplakt kan worden als deze niet wordt gebruikt #hetstoptbijjou.

Afrondingsfase:

De aanwezige docent van de school krijgt instructie mee over hoe hij/zij het gesprek kan voortzetten naar aanleiding van de escaperoom (doorlopende leerlijn/ ander aanbod seksuele vorming) als ook een aanvullende les waarmee de docent het gesprek kan voortzetten. Tevens zit hierbij een stappenplan welke de school kan volgen als er een naaktfoto ongewenst wordt verspreid onder de leerlingen.

2. Uitvoering

Materialen

Werving

Flyer Escaperoom

Materialen voor de leerling

Webcam cover

Flyer Escaperoom over shame-sexting

Materiaal uitvoering escaperoom

Verlichting

Materialen puzzels

(Sloten-telefoons-informatiebrochures-mappen-schoolboeken-krantenartikelen-rekenmachine-etuis met inhoud - kleding- UV lampjes-schooltassen- tablets-koptelefoon- instructiekaarten VSO- instructiekaarten PO- Instructiekaarten VO-MBO.

Inrichting

(Jassen-tassen-flesjes drinken-eten-schoolboeken-schriften-pennen-etuis-kleding)

PowerPoint

(Film met codes-nabespreking en evaluatievragen)

Materiaal organisatie

(Banner WiSEducatie naast ingang escaperoom-informatie nazorgorganisaties in de escaperoom)

Materiaal betrokken docent

Hand-out met daarop gespreksvragen en tips om het gesprek voort te zetten en in te bedden in structurele seksuele vorming.

Locatie en type organisatie

De escaperoom kan op PO, V(S)O en MBO-instellingen worden aangeboden door WiSEducatie en Levvel. Indien andere organisaties de escaperoom willen aanbieden is dit mogelijk. De escaperoom wordt aangeboden als onderdeel van een doorlopende aanbod en/of leerlijn seksuele vorming.

Opleiding en competenties van de uitvoerders

De trainers zijn verantwoordelijk voor het creëren van de juiste randvoorwaarden waarbinnen de leerlingen de escaperoom kunnen spelen en voor het voeren van klassengesprek na afloop. Het is belangrijk dat de trainer:

- Ervaring heeft in het begeleiden van groepen en bekend is met de doelgroep (leerlingen in de leeftijd van 11 tot 17 jaar).
- Gesprekken en discussies over sexting en shame-sexting met een open niet veroordelende houding, kan stimuleren en begeleiden.
- Een faciliterende, ondersteunende rol kan vervullen.
- In staat is overzicht te behouden en gespreksregels te handhaven zonder autoritair te zijn.
- Kennis heeft over de thema's seksualiteit, shame-sexting of de benodigde informatie weet op te zoeken.
- Oog heeft voor verschillen tussen leerlingen in opvattingen en ervaringen op het terrein van Seksualiteit en shame-sexting.
- Bewust is van zijn/haar eigen normen en waarden op dit gebied en gevoeligheden die kunnen spelen in een groep leerlingen.

De trainers hebben minimaal een HBO werk- en denkniveau en aantoonbare ervaring met het werken met leerlingen rondom het onderwerp seksualiteit en seksuele vorming. Ze zijn in het bezit van een rijbewijs. Ook zijn zij in staat om in korte tijd een vorm van

veiligheid te creëren waarin er contact kan worden gelegd met leerlingen. Ze zijn op de hoogte van (ontwikkelingen binnen) het fenomeen shame-sexting en de nazorgmogelijkheden voor leerlingen en docenten. De trainers doorlopen een sollicitatieprocedure bij WiSEducatie alvorens ze worden aangenomen als trainer. In deze sollicitatieprocedure vindt een individueel gesprek plaats en kijkt de sollicitant een dag mee bij de uitvoering van de escaperoom. Wordt er na afloop een positief besluit genomen over inzetbaarheid van de sollicitant dan doorloopt de professional een inwerktraject. Dit traject bestaat uit een meeloop dag met een ervaren trainer waarin hij/zij gedurende de dag(en) steeds meer verantwoordelijkheid krijgt voor de uitvoering van de escaperoom totdat deze volledig zelfstandig doorlopen kan worden. De eerste vier uitvoeringsdagen zal de beginnende professional gekoppeld worden aan een ervaren trainer. Voor trainers van samenwerkende organisaties gelden dezelfde voorwaarden als voor de trainers van WiSEducatie.

Kwaliteitsbewaking

WiSEducatie biedt alle materialen aan en is verantwoordelijk voor de update van materialen en informatie.

Wanneer andere organisaties de escaperoom op scholen willen aanbieden gaan deze organisaties een samenwerkingsverband aan met WiSEducatie. WiSEducatie blijft verantwoordelijk voor de kwaliteit en inhoud van de escaperoom. De samenwerkingspartner is verantwoordelijk voor de uitvoering. De trainers van samenwerkende organisaties doorlopen een verplichte training bij WiSEducatie in het aanbieden van deze escaperoom inclusief het voeren van een klassengesprek over shame-sexting. Deze training wordt aangeboden door ervaren trainers van WiSEducatie.

De uitvoering wordt gemonitord en geëvalueerd door WiSEducatie door de afname van evaluaties onder leerlingen. Er vinden tevens halfjaarlijkse bijeenkomsten plaats met de trainers waarin de uitvoering van de escaperooms worden geëvalueerd en besproken. Eventuele verbeterpunten worden geformuleerd en meegenomen in de ontwikkeling van de nieuwe jaarlijkse update van de escaperoom.

Randvoorwaarden

- De school roostert de escaperoom in.
- De escaperoom wordt door minimaal vier groepen leerlingen gespeeld.
- De school verzorgt de communicatie richting ouders en docenten.
- Er is overleg tussen WiSEducatie en de uitvoerende school (een contactpersoon) met betrekking tot inbedding van de escaperoom in doorlopend aanbod seksuele vorming.
- De school stelt twee lokalen beschikbaar en twee laptops.
- Scholen hebben mogelijkheden tot het bieden van nazorg voor de leerlingen die verder willen praten of vragen hebben over sexting of shame-sexting. In de vorm van schoolmaatschappelijk werk, intern begeleiders en/of externe zorgaanbieders. Deze zijn op de hoogte van de uitvoering en inhoud van de escaperoom.
- Aanwezigheid van trainer WiSEducatie en een docent.

Implementatie

Proces van implementatie

Vorbereidingsfase

Voordat de school overgaat tot het aanbieden van de escaperoom zijn er verschillende overlegmomenten tussen betrokkenen/directie en WiSEducatie. Het overleg spitst zich toe op de aanleiding van het aanbieden van de escaperoom, de inhoud van de

escaperoom, de wijze van benadering van de leerlingen over het thema shame-sexting en het inbedden van de interventie binnen een breder aanbod binnen de school. De ouders worden door de school ingelicht over de escaperoom 'Het stopt bij jou!' en over hoe dit zich verhoudt tot het bredere aanbod seksuele vorming op de school.

Onderdeel van leerlijn seksuele vorming

De escaperoom wordt op een school aangeboden aan de leerlingen als onderdeel van een breder aanbod rondom het thema seksuele vorming. Wanneer door de school gewerkt wordt met de doorlopende leerlijn Seksuele Vorming Living Loving of Be-Loved wordt de escaperoom aangeboden nadat de leerlingen les 2 van module 2 hebben ontvangen. Het onderwerp sexting/shame-sexting wordt in les 3 van module 2 besproken. Deze escaperoom kan als vervanger voor deze les worden aangeboden omdat de lesdoelen volledig worden behaald met de uitvoering van de escaperoom (zie bijlage 1. Samenhang met doorlopende leerlijnen seksuele vorming). De escaperoom kan ook worden aangeboden als start van een module uit de doorlopende leerlijn of ander aanbod rondom seksuele vorming. Wordt de leerlijn Lang Leve de Liefde aangeboden dan past de escaperoom in plaats van les 1#Online of tussen les 1 en les 2 als aanvulling op het aanbod op de toolkit L.O.V.E. Online. Hierover is in 2019 overleg gevoerd met Rutgers om daarin de afstemming te zoeken en docenten zo goed mogelijk te kunnen adviseren.

Wanneer de escaperoom als vervanger van een les uit de doorlopende leerlijn wordt aangeboden zorgt de school ervoor dat de docenten de eerste twee lessen hebben uitgevoerd vóórdát de escaperoom wordt aangeboden. Dit wordt zo opgenomen in de jaarplanning van de docenten/mentoren. In sommige gevallen wordt de escaperoom vóór de start van de lessen seksuele vorming aangeboden waarna de docenten zelf het gesprek met de leerlingen over seksualiteit oppakken door het geven van de lessen uit de doorlopende leerlijn.

De escaperoom richt zich bewust alleen op shame-sexting. Hoe om te gaan met sexting komt uitgebreid aan de orde tijdens de leerlijnen seksuele vorming.

De geformuleerde subdoelen van de escaperoom zijn een verdere uitwerking van de subdoelen 6 en 7 van de leerlijnen Living Loving en Be-Loved:

6. De leerlingen weten dat grensoverschrijdend gedrag altijd onacceptabel is.
7. De leerlingen kunnen grensoverschrijdend gedrag herkennen en weten hoe ze adequaat kunnen handelen.

En van lesdoelen van les 3 Sexting van module 2:

- De leerlingen weten dat shame-sexting het verspreiden van seksueel getinte filmpjes/foto's online is zonder toestemming en dat shame-sexting ongewenst en strafbaar gedrag is.
- De leerlingen weten wat ze kunnen doen als ze in aanraking komen met sexting en sextortion.

Deze subdoelen sluiten aan bij en zijn een verdere uitwerking van de lesdoelen uit les 1 #online, uit de leerlijn onderbouw van Lang Leve de liefde:

Leerdoelen les 1 #Online

- Leerlingen weten wat sexting is.
- Leerlingen weten dat het online plaatsen of doorsturen van een (naakt)foto of filmpje van een ander, strafbaar is.
- Leerlingen krijgen inzicht in:
 - negatieve gevolgen van het doorsturen van een naaktfoto/filmpje

- de impact die klasgenoten/omstanders hebben op slachtoffer van een doorgestuurd naaktbeeld
- manieren waarop je als vriend(in) en klasgenoot hulp en steun kan bieden aan slachtoffer

De interventie sluit als onderdeel van seksuele en relationele vorming aan bij kerndoel 43 voor het voortgezet onderwijs:

Kerndoel 43: 'Leren respectvol om te gaan met verschillen in opvattingen van mensen met aandacht voor seksualiteit en seksuele diversiteit'.

Uitvoeringsfase: de escaperoom (zie *inhoud van de interventie*)

Opbouw escaperooms: 2 uur

Uitvoering van de escaperoom (duur 50-60 min.)

Evaluatie leerlingen (mondeling direct na deelname met WiSEducatie)

Afbouw escaperooms: 2 uur

Implementatiefase

Inbedding binnen curriculum school door het op te nemen in de jaarplanning

In het schoolseizoen 2018-2019 hebben naar schatting 700 leerlingen de escaperoom gespeeld. In het schoolseizoen 2019-2020 en het eerste deel van 2020-2021 hebben, ondanks de verschillende lockdowns, meer dan 3000 leerlingen de escaperoom gespeeld.

Landelijke implementatie van de interventie

Er is in 2021 meegewerkt aan een onderzoek naar innovatieve interventies rondom seksuele gezondheid door Marijke Naezer. Hierin worden vijf vernieuwende interventies onderzocht waarvan de educatieve escaperoom rondom shame-sexting er één is. Het artikel dat hierover wordt gepubliceerd verschijnt in een wetenschappelijk tijdschrift. Daarnaast neemt wiseducatie deel aan alle interventiemarkten die worden georganiseerd door de Gezonde School waar PO, V(S)O en MBO deelneemt om zicht te krijgen op welke interventies er beschikbaar zijn. Voor 2022 staan verkennende gesprekken gepland met organisaties die gebruik willen maken van de educatieve escaperoom.

Kosten

Tarief voor de onderwijsinstelling per speelronde: € 200

Het tarief per speelronde voor maximaal 15 leerlingen is als volgt opgebouwd:

- Inzet Personeel aantal uren*:

Planning-organisatie-evaluatie:	Coördinator 1,5 uur
Opbouwen escaperoom:	Trainer 2 uur
Uitvoering escaperoom:	Trainer 5 uur (4 rondes escaperoom 4 x (les)uur incl. pauze)
Afbreken escaperoom:	Trainer 1,5 uur

- Materiaalkosten:
Webcamcovers, flyers en onderhoud materiaal escaperoom: € 50

* Uitgaande van het minimum van vier speelrondes op een dag in één escaperoom. De bedragen zijn excl. btw en reiskosten van de trainers.

3. Onderbouwing

Probleem

Sexting kan worden gedefinieerd als het verzenden van zelfgemaakte seksueel expliciete beelden (Van Ouytsel et al. 2014). Deze definitie wordt door WiSEducatie gehanteerd. Sommige studies definiëren naast seksueel expliciete afbeeldingen namelijk ook het versturen van seksueel expliciete sms'jes als sexting (Dake et al. 2012; Rice et al. 2012). De term shame-sexting heeft betrekking op het ongewenst doorsturen van seksueel expliciete beelden zónder toestemming van de afgebeelde persoon (Nhas 2019).

Aard en spreiding

De adolescentie is een periode van identiteitsontwikkeling en seksuele exploratie. Over het algemeen gaat deze periode gepaard met de initiële ontwikkeling van romantische relaties (Collins et al. 2009). Digitale media biedt adolescenten extra mogelijkheden om hun romantische en seksuele relaties te verkennen, te ontwikkelen, te onderhouden en daarmee te experimenteren. Door sexting kunnen adolescenten "hun seksuele zelf construeren en presenteren" (Šmahel & Subrahmanyam 2014). Uit een studie onder Nederlandse leerlingen blijkt dat 12,5 % van de leerlingen aangeeft dat ze in het afgelopen half jaar een naaktfoto of seksfilmpje van zichzelf naar iemand hebben gestuurd (Graaf, et al. 2017). Verder lieten 8% van de jongens en 5% van de meiden in het afgelopen half jaar borsten of geslachtsdelen zien via de webcam, en 7% van de jongens en 3% van de meiden vertoonden seksueel gedrag tijdens een videochat. Onderzoek dat ruimere definities hanteert (bijvoorbeeld sexy foto's in plaats van naaktfoto's; 'ooit gemaakt' in plaats van het afgelopen half jaar) komt uit op hogere cijfers van 21% van de respondenten wel eens een sexy foto of filmpje van zichzelf had verstuurd (Naezer, 2018). Wat betreft passieve sexting, het ontvangen van sexy beeldmateriaal van anderen, liggen de cijfers wat hoger. Een internationale review vond cijfers tussen de 7,6 en 60% (Barrense-Dias et al., 2017). Uit het Nederlandse onderzoek van Rutgers bleek dat 24% van de jongens en 19% van de meiden in de afgelopen 6 maanden een naaktfoto of seksfilmpje van iemand anders had ontvangen (Rutgers, 2014). Omdat de interventie draait om de keuzes die jongeren maken bij het ontvangen van seksueel getint beeldmateriaal van anderen maakt dit de interventie relevant voor een grote groep jongeren.

Shame-sexting

Deze interventie richt zich met name op het aan cyberbullying gekoppelde shame-sexting. Daarmee wordt een duidelijk onderscheid gemaakt met sexting (Vanwesenbeek 2018). Hoewel veruit de meeste sexts niet worden verspreid komt het wel met enige regelmaat voor. Tussen de 8,4 en 15,6% van de leerlingen stuurt wel eens zonder toestemming andermans sexy materiaal door en tussen de 4,7 en 12,0% van de leerlingen wordt hier wel eens slachtoffer van (Madigan et al., 2018). Op het tegengaan van het doorsturen van andermans sexy materiaal richt deze interventie zich. In Nederland is de prevalentie van shame-sexting laag met twee procent van de jongens en één procent van de meisjes (Graaf et al. 2017).

Ernst en gevolgen

Shame-sexting wordt in diverse onderzoeken in verband gebracht met (seksueel) cyberpesten (cyberbullying) (Walrave & Heirman 2014). Cyberpesten wordt gekarakteriseerd als een daad van opzettelijke pesten dat plaatsvindt via elektronische

communicatie zoals e-mail en instant messages, en wordt gekarakteriseerd door een persoon of groep die valse, gênante of zelfs vijandige berichten over een andere persoon communiceert (Davis & Smith 2016). Onderzoek onder meer dan 1700 Spaanse scholieren toont een positief verband aan tussen traditioneel pesten en cyberpesten (Del-Ray et al. 2018). Er werd een duidelijk verband gevonden tussen het doorsturen van seksueel getinte afbeeldingen en filmpjes van derden en pesten (Ojeda et al. 2019). Leerlingen die pesten hebben een grotere kans om later aan shame-sexting te doen. Ander onderzoek toont aan dat leerlingen die aan sexting doen het risico lopen om slachtoffer te worden van (cyber)pesten (Ouytsel et al. 2018).

69 % van de leidinggevenden binnen het voortgezet onderwijs geeft aan, dat het afgelopen jaar op hun locatie "seksueel grensoverschrijdend gedrag in de vorm van het ongewenst verspreiden van seksuele afbeeldingen" voorkwam (Scholte et al. 2016).

Scholen worden geconfronteerd met de complexiteit van shame-sexting (Willard 2011). Een incident waarin sprake is van ongewenste verspreiding van sexy materiaal op school kan een grote impact hebben op leerlingen en docenten. Sexy materiaal wordt soms op grote schaal verspreid en slachtoffers kunnen ernstig gepest, geïntimideerd en lastiggevallen worden. De gevolgen voor meiden lijken over het algemeen groter te zijn, omdat zij vanuit de dubbele seksuele moraal (zij is een hoer, hij is stoer) niet alleen te maken kunnen krijgen met victimblaming, maar ook met slutshaming en stigmatisering (Naezer, 2006; Naezer, 2019; Ringrose, Harvey & Boobs, 2015). Hoe ingrijpend de gevolgen van de ongewenste verspreiding van sexy materiaal voor het slachtoffer verschilt. Soms wordt het materiaal op grote schaal gedeeld en krijgt het slachtoffer maanden of zelfs jarenlang te maken met pesterijen, stigmatisering en ongevraagde seksuele toenaderingen van bekenden en onbekenden. Dit leidt er in enkele gevallen toe dat het slachtoffer suïcide pleegt of pogingen daartoe onderneemt. Hoewel suïcide vaak niet één oorzaak heeft, kan shame-sexting een trigger zijn. Er zijn onderzoeken die wijzen op een associatie tussen shame-sexting en suïcide maar die leggen geen causaal verband. Zelfs als het materiaal al niet meer beschikbaar is, kan het stigma blijven (Naezer, 2019). In andere gevallen zijn de gevolgen echter veel beperkter. Het materiaal wordt dan bijvoorbeeld maar op heel beperkte schaal gedeeld, er ontstaat weinig ophef over, de reacties zijn positief (denk aan reacties als: 'wat een mooi lichaam'), en/of de ophef duurt niet lang (Krebbekx, 2018). Een geïntegreerde en gecoördineerde aanpak op school in combinatie met inspanningen van de docenten is nodig (Burns & Hendriks 2018).

Oorzaken

1. Victimblaming (houding)

Een van de factoren die shame-sexting veroorzaakt is de rol van 'victimblaming' (Gorrissen et al., 2020). Onderzoek laat zien dat daders van shame-sexting zich gesteund en gesterkt voelen door de negatieve beeldvorming rond sexting en de bijbehorende victimblaming. De huidige norm is dat wanneer er sprake is van shame-sexting het slachtoffer verweten wordt hieraan zelf schuld te hebben. Immers, zo wordt geredeneerd, 'hij/zij had toch dan niet zo dom moet zijn om een foto van zichzelf te sturen'. Met deze norm legitimeert de dader het eigen gedrag van ongewenste verspreiding. Men voelt zich soms zelfs aangemoedigd het materiaal te verspreiden vanwege de 'victimblaming' (Naezer, 2019) want 'hij/zij is zelf zo dom geweest'.

2. (Groeps)druk op vriendschap (houding)

Vanuit de norm alles met elkaar te delen binnen vriendschappen kan shame-sexting gebruikt worden voor het versterken en bevestigen van vriendschappen. Het níet delen van materiaal wordt soms zelfs geïnterpreteerd als een vorm van buitensluiten (Naezer, 2019). In sommige gevallen voelt een dader zich door deze norm onder druk gezet, bijvoorbeeld als hij/zij het materiaal zelf eigenlijk niet door wil sturen, maar vrienden hierop aandringen. Om de vriendschap niet in gevaar te brengen, kan een jongere dan besluiten om het materiaal toch door te sturen. Door het verspreiden van andermans sexy materiaal kan de dader ook proberen de eigen populariteit te verhogen. Sexy materiaal van anderen heeft een soort "economische waarde" (Ringrose et al. 2013), en door dit materiaal te delen hopen leerlingen erkenning te krijgen van leeftijdsgenoten.

3. Doen aan shame-sexting door gebrek aan openheid over seks (vaardigheden)

Het delen van materiaal kan een hulpmiddel zijn om met elkaar in gesprek te zijn over seksualiteit en eigen ervaringen. Het ongewenst doorsturen van andermans materiaal dient dan vooral als aanknopingspunt om het met elkaar te hebben over seksualiteit en de eigen seksuele ervaringen bij gebrek aan andere mogelijkheden om met elkaar in gesprek te gaan over seksualiteit (Naezer, 2019). Daders en omstanders bouwen door het delen van naaktfoto's seksuele kennis op. Naaktheid en seksualiteit kunnen tevens nieuw en spannend zijn. Spanningsbehoefte wordt geassocieerd met het vertonen van risico- en normafwijkend gedrag in het algemeen (Mann et al. 2015), en wordt specifiek gerelateerd aan seksueel risicogedrag en sexting (Donohew et al. 2000; Hoyle et al. 2000). Leerlingen willen die spanning delen. Als een leerling ongewenst sexy materiaal krijgt doorgestuurd kan hij/zij de behoefte voelen om hun (nare) ervaring te delen, bijvoorbeeld met een vriendin, om zo hun last te verlichten. Het ongewenst doorsturen van naaktfoto's maakt hier dan onderdeel van uit (Naezer, 2019).

4. Reguleren van elkaars seksuele gedrag (vaardigheden)

Leerlingen willen elkaars seksuele gedrag reguleren door het verspreiden van het sexy materiaal, met name dat van meiden (Hoek van Dijke, 2018). Het ongewenst verspreiden van seksueel getint beeldmateriaal heeft hierbij als doel anderen (voornamelijk meisjes) bij te brengen niet aan sexting te doen. Het verspreiden kan gezien worden als een manier om een norm te stellen. Het kan tevens een manier zijn om de ongewenste toezending van dergelijk materiaal af te straffen en daarmee het seksuele gedrag van de afzender te reguleren (Gorrissen et al., 2020).

5. Gebrek kennis (kennis)

Leerlingen zijn zich onvoldoende bewust van de gevolgen van shame-sexting voor het slachtoffer. Er is een gebrek aan informatie over wettelijke kaders en de consequenties daarvan voor daders, slachtoffers en omstanders (Gorrissen et al., 2020). Gebrek aan kennis over hoe te handelen zorgt voor handelingsverlegenheid onder leerlingen als ze te maken krijgen als slachtoffer en/of omstander met shame-sexting (Gorrissen et al., 2020).

Aan te pakken factoren

	Factor 1 Victim blaming	Factor 2 (groeps)druk	Factor 3 Praten	Factor 4 Regulatie	Factor 5 Gebrek kennis
Hoofddoel					
Sub 1 Basis					
Sub 2 Gevolgen					
Sub 3 Impact handelen					
Sub 4 Stappen en hulp					
Sub 5 Aandacht Begrip Slachtoff.					

Hoofddoel: Leerlingen in de leeftijd van 11-17 jaar leren hoe ze shame-sexting kunnen voorkomen door op een juiste manier met doorgestuurd sexts om te gaan waardoor psychische schade en victimblaming van de slachtoffers van shame-sexting wordt voorkomen.

Verantwoording

Figuur 1. Schema hoofd- en subdoelen

<i>Hoofdprobleem: Leerlingen handelen, wanneer geconfronteerd met sexy materiaal van een ander, niet in het belang van het slachtoffer en lopen het risico zich schuldig te maken aan shame-sexting.</i>		
Kennis		
<i>Factor 5: Gebrek aan kennis en informatie</i>		
Aanpak		Methode
Sub 1. De leerlingen kunnen uitleggen wat bedoeld wordt met sexting, shame-sexting en victimblaming	<p>Voor de start van de escaperoom vindt er een vraaggesprek plaats waarin de klas tot de juiste definitie komt van sexting, shame-sexting en victimblaming.</p> <p>Gedurende het spelen van de escaperoom, als ook tijdens de nabespreking, worden kleinere stukjes informatie toegevoegd aan dat wat de leerlingen al weten door de verwerking van informatieve tekst over wetgeving, informatie over nazorg door fysieke folders van hulpverlenende organisaties, stappenplan van Helpwanted hoe te handelen bij shame-sexting als ook beeldmateriaal in de vorm van ervaringsverhalen en nieuwsberichten.</p> <p>Leerlingen verwerven door het doorlopen van de escaperoom (chuncken) en deelname aan het instructiemoment en het klassengesprek (elaboratie) nieuwe kennis en construeren zo mentale schema's waarop ze kunnen</p>	<p>Door chuncken (informatie wordt opgeknipt in kleinere stukjes en later bijeengevoegd) en elaboratie (nieuwe kennis wordt gekoppeld aan reeds verworven kennis) vindt opbouw van kennis plaats door onder andere gebruik van beeldmateriaal en stappenplan</p> <p><i>(Theory of Information Processing)</i></p>

	teruggrijpen wanneer ze met shame-sexting worden geconfronteerd.	
Sub 2. De leerlingen zijn op de hoogte van de gevolgen van shame-sexting voor zowel de dader, slachtoffer als de omstander (sociaal, maatschappelijk, juridisch en psychisch).	In de nabespreking be vraagt de trainer de leerlingen de gevolgen te noemen van shame-sexting, en vult dit aan met ten minste één actuele casus (gekoppeld aan casuïstiek die verwerkt is in de escaperoom) waaruit blijkt wat de gevolgen zijn van shame-sexting.	Vraaggesprek
Sub 3. De leerlingen oefenen, door het spelen van de escaperoom, hoe ze adequaat kunnen handelen wanneer ze te maken krijgen met de ongewenste verspreiding van seksueel getint beeldmateriaal (snel handelen, foto wissen, praten).	Voorbeeld: om de puzzel van Kate op te kunnen lossen moet de leerling informatie over de strafbaarheid van shame-sexting opzoeken in beeldmateriaal en schriftelijk materiaal, deze goed verwerken en opnemen in de eindscore. In de puzzel van Aisha is informatie verwerkt over mogelijkheden voor nazorg door o.a. het opnemen van folders van verschillende organisaties waarin de code is verwerkt. Ook doorlopen de leerlingen het stappenplan in hoe te handelen bij shame-sexting.	Verstrekken van informatie middels o.a. stappenplan hoe te handelen. <i>(Theory of Information Processing)</i>
Sub 4. De leerlingen kunnen uitleggen welke stappen doorlopen kunnen worden als je slachtoffer wordt van shame-sexting en waar je terecht kunt voor hulp.	De leerlingen volgen de cues op met hoe te handelen. Deze cues zijn verwerkt in stappenplannen die ze vinden in het lokaal. Alleen wanneer ze de cues opvolgen (erover praten, snel handelen, foto's wissen, dader aanspreken) wordt de escaperoom succesvol doorlopen.	Verstrekken van informatie middels o.a. stappenplan hoe te handelen. <i>(Theory of Information Processing)</i>
Attitude		
<i>Factor 1. Victim Blaming</i>		
Sub 1. De leerlingen kunnen uitleggen wat bedoeld wordt met sexting, shame-sexting en victimblaming	De verhaallijn van de escaperoom is zo ontworpen dat deze vertrekt vanuit de dader. Hiermee breekt de interventie met victimblaming en verlegt het de aandacht van slachtoffer naar dader wanneer het gaat over shame-sexting. Door het spelen van de escaperoom moet de leerling het perspectief van de pleger innemen, die zonder te weten een foto van zijn zusje doorstuurt, en wordt er gefocust op de spijtgevoelens die de pleger voelt bij door hem vertoonde ongewenste gedrag. De leerlingen worden gevraagd: hoe zou jij je voelen als je een filmpje zou hebben doorgestuurd van je zusje/nichtje? Hiermee wordt een positieve intentie en houding bevorderd om shame-sexting te vermijden. De dader heeft erge spijt en probeert verdere verspreiding te voorkomen. Door het gebruik van deze herkenbare en op waarheid gebaseerde casus (modelling) wordt het bewustzijn en empathisch vermogen van de leerling m.b.t. negatieve gevolgen van het ongewenste gedrag vergroot.	Modelling – Verandering perspectief Training empathisch vermogen/ <i>Anticipated Regret / Shifting Focus (Theory of Stigma and Discrimination)</i>
Sub 2. De leerlingen zijn op de hoogte van de gevolgen van shame-sexting voor zowel de dader,	Door leerlingen in een risicovolle situatie van shame-sexting te laten stappen oefenen ze hoe hiermee om te gaan. Leerlingen worden geconfronteerd met gevolgen juridisch (puzzel Kate), sociaal	Environmental reevaluation Vergroten bewustzijn

<p>slachtoffer als de omstander (sociaal, maatschappelijk, juridisch en psychisch).</p>	<p>(puzzel Sjoerd) en maatschappelijk (puzzel Amir) waardoor bewustzijn van de risico's van wraak duidelijk worden gemaakt. Leerlingen worden direct geconfronteerd met gevolgen van eigen handelen. Laten ze het gewenste gedrag zien waarmee ze shame-sexting kunnen voorkomen, dan ronden ze de escaperoom succesvol af (ervaringsleren). De foto moet gewist. De handeling snel uitgevoerd. Nadruk ligt op erover praten en samenwerken.</p> <p>Door het gebruik van herkenbare en op waarheid gebaseerde casus wordt het bewust-zijn en empathisch vermogen van de leerling m.b.t. negatieve gevolgen van het ongewenste gedrag vergroot.</p>	<p>Gepersonaliseerde risico's</p> <p>Training empathisch vermogen (<i>Health Belief Model; Trans-Theoretical Model; Theorie of Information Processing; Theories of Stigma and Discrimination</i>)</p>
<p>Sub 3. De leerlingen oefenen, door het spelen van de escaperoom, hoe ze adequaat kunnen handelen wanneer ze te maken krijgen met de ongewenste verspreiding van seksueel getint beeldmateriaal (snel handelen, foto wissen, praten).</p>	<p>Door de focus te leggen op het tegengaan van shame-sexting en dat de leerlingen de handelingen uit moeten voeren die daarbij horen zoals zo snel mogelijk handelen en wissen van foto's wordt de aandacht verlegd van doorsturen (ongewenst gedrag) naar voorkomen (gewenst gedrag). Leerlingen moeten zich verhouden tot het ongewenste gedrag van de pleger. Daardoor wordt het gevoel vergroot dat de leerlingen aan de goede kant staan, namelijk zij helpen het slachtoffer voorkomen dat de foto verder wordt verspreid. Dit draagt bij aan het gevoel van eigen effectiviteit.</p>	<p>Direct Ervaringsleer (<i>Theory of Information Processing</i>)</p> <p><i>Elaboration Likelihood Model</i></p>
<p>Sub 4. De leerlingen kunnen uitleggen welke stappen doorlopen kunnen worden als je slachtoffer wordt van shame-sexting en waar je terecht kunt voor hulp.</p>	<p>Door het kijken van de film nemen leerling het perspectief van de pleger in, die zonder te weten een foto van zijn zusje doorstuurt, en wordt er gefocust op de spijt die de pleger voelt bij door hem vertoonde ongewenste gedrag. Hiermee wordt een positieve intentie bevorderd om shame-sexting te vermijden.</p> <p>Door de focus te leggen op het tegengaan van shame-sexting en dat de leerlingen de handelingen uit moeten voeren die daarbij horen zoals praten, hulp vragen en zo snel mogelijk oplossen van raadsels en wissen van foto's wordt de aandacht verlegd van doorsturen (ongewenst gedrag) naar voorkomen (gewenst gedrag).</p>	<p>Shifting focus (<i>Theory of Planned Behavior</i>)</p> <p><i>Elaboration Likelihood Model</i></p>
<p>Sub 5. De leerlingen hebben aandacht en begrip voor het slachtoffer van shame-sexting en handelen in het belang van het slachtoffer door niet mee te doen aan victimblaming.</p>	<p>Leerlingen moeten zich verhouden tot het ongewenste gedrag van de pleger. Daardoor wordt het gevoel vergroot dat de leerlingen aan de goede kant staan, namelijk zij helpen het slachtoffer voorkomen dat de foto verder wordt verspreid. Dit draagt bij aan het gevoel van eigen effectiviteit.</p> <p>Leerlingen moeten zich inleven in de dader en aan de kant staan van het slachtoffer tijdens het spelen. Tijdens de nabespreking</p>	<p>Relateren van gewenst gedrag aan belangrijke normen en waarden - Provide opportunities for social comparison (<i>Diffusion of Innovations Theory; Social Comparison Theory</i>)</p> <p>Anticipated regret (<i>Theory of Planned Behavior</i>)</p>

	wordt de leerling bevraagd om zich te verplaatsen in de plegger met vragen als: had hij het ook gedaan als hij had geweten van wie de foto was? Had hij het ook gedaan als hij had geweten dat... (vb. Bilal). Op deze manier wordt het gedrag shame-sexting geframed als ongewenst.	
<i>Factor 2: (groeps)druk op vriendschap</i>		
Doelen	Aanpak	Methode
Sub 2. De leerlingen zijn op de hoogte van de gevolgen van shame-sexting voor zowel de dader, slachtoffer als de omstander (sociaal, maatschappelijk, juridisch en psychisch).	Door wettelijke kaders te delen in de raadsels Amir en Kate als ook de wijze van opsporing van de politie (raadsel Amir) wordt de leerling informatie aangereikt wat aanmoedigt niet over te gaan tot strafbaar gedrag. Tevens oefenen leerlingen met elkaar in gewenst gedrag waardoor een positieve verwachting hoe om in de toekomst om te gaan met sexy materiaal wordt neergelegd binnen de groep.	Resistance to social pressure (<i>Reasoned Action Approach</i>)
Sub 3. De leerlingen oefenen, door het spelen van de escaperoom, hoe ze adequaat kunnen handelen wanneer ze te maken krijgen met de ongewenste verspreiding van seksueel getint beeldmateriaal (snel handelen, foto wissen, praten).	Door de leerling te benaderen als potentiële plegger, als je niets doet, de opdrachten niet uitvoert, gaat het verspreiden door. Het stopt bij jou als je gewenst gedrag laat zien en de opdrachten uitvoert. Op deze manier wordt er een beroep gedaan op eigen effectiviteit. Leerlingen worden gestimuleerd om gezamenlijk gewenst gedrag te laten zien door de uitvoering van de opdrachten in de escaperoom. Er wordt een beroep gedaan op de eigen effectiviteit door de leerling te benaderen als potentiële plegger, als je niets doet (de opdrachten niet uitvoert) gaat het verspreiden door. Het stopt bij jou als je gewenst gedrag laat zien en de opdrachten uitvoert.	Enactive mastery experiences (<i>Theory of Self Regulation</i>) Mobiliseren van sociale steun (<i>Social Comparison Theory</i>) (o.a. Elaboration Likelihood Model)
Sub 4. De leerlingen kunnen uitleggen welke stappen doorlopen kunnen worden als je slachtoffer wordt van shame-sexting en waar je terecht kunt voor hulp.	De leerlingen doorlopen de stappen in het stappenplan van helpwanted (puzzel aisha) als ook de richtlijnen in hoe om te gaan met victimblaming (puzzel sjoerd) waardoor ze weten waar ze terecht kunnen voor hulp en hoe ze om kunnen gaan met shame-sexting. Tijdens het spelen van de escaperoom wordt de inhoud van de puzzels gekoppeld aan de aanwezige kennis van leerlingen. In de nabespreking koppelt de trainer het gedrag van leerlingen aan waarden (betrouwbaarheid, vertrouwen, veiligheid) en normen (het stopt bij jou) die het gewenste gedrag bevorderen en argumenten voor dit gedrag evalueer met leerlingen.	Resistance to social pressure (<i>Reasoned Action Approach</i>) <i>Elaboration Likelihood Model</i>
Sub 5. De leerlingen hebben aandacht en begrip voor het slachtoffer van shame-sexting en handelen in het belang van het slachtoffer door niet	De elementen van de escaperoom maar ook de nabespreking met de trainer koppelt het gedrag van leerlingen aan waarden (betrouwbaarheid, vertrouwen, veiligheid) en normen (het stopt bij jou) die het gewenste gedrag bevorderen. Positieve steun van elkaar wordt geactiveerd door samenwerking in kleine groepjes en emotionele steun voor het slachtoffer wordt	Mobiliseren van sociale steun (<i>Social Comparison Theory</i>)

mee te doen aan victimblaming.	geactiveerd door het slachtoffer in intieme relatie te plaatsen tot de pleger (film).	
Vaardigheden		
<i>Factor 3: Gebrek openheid seksualiteit en eigen ervaring</i>		
Doelen	Aanpak	Methode
Sub 2. De leerlingen zijn op de hoogte van de gevolgen van shame-sexting voor zowel de dader, slachtoffer als de omstander (sociaal, maatschappelijk, juridisch en psychisch).	Leerlingen worden in een situatie geplaatst waarin ze actief met elkaar (verbaal) de informatie moeten verwerken en delen waarbij voorkennis wordt geactiveerd. Hiermee oefenen ze in het delen van eigen ervaringen/voorkennis. Tijdens de nabespreking vindt een open en respectvol groepsgesprek plaats waarin leerlingen eigen positieve of negatieve ervaringen kunnen delen, naar elkaar luisteren en elkaar bevragen.	Discussie - Interpersonal contact Vergroten communicatieve vaardigheden (Theories of learning) Zelfevaluatie - Dramatic Relief (Theories of stigma and discrimination)
Sub 3. De leerlingen oefenen, door het spelen van de escaperoom, hoe ze adequaat kunnen handelen wanneer ze te maken krijgen met de ongewenste verspreiding van seksueel getint beeldmateriaal (snel handelen, foto wissen, praten).	Doordat leerlingen samen de opdrachten uitvoeren en ervoor moeten samen werken wordt het spreken over shame-sexting genormaliseerd en geoefend. Tevens wordt in de nabespreking de nadruk gelegd op delen van ervaringen waardoor de focus gelegd wordt op hoe het slachtoffer geholpen is of had kunnen worden door de omgeving. 'Welke reactie is helpend voor het slachtoffer?' en 'Wat heb jij gedaan om het slachtoffer te helpen? Daarmee wordt eigen handelen direct gekoppeld aan belang slachtoffer. In de nabespreking is ruimte om eigen ervaringen te delen waarnaar leerlingen naar elkaar luisteren en elkaar bevragen.	Samenwerkend leren Zelfevaluatie (Theory of Planned Behavior) Vergroten communicatieve vaardigheden (Theories of learning)
Sub 4. De leerlingen kunnen uitleggen welke stappen doorlopen kunnen worden als je slachtoffer wordt van shame-sexting en waar je terecht kunt voor hulp.	Doordat leerlingen samen de opdrachten uitvoeren en ervoor moeten samen werken wordt het spreken over shame-sexting genormaliseerd. Tevens wordt in de nabespreking de nadruk gelegd op delen van ervaringen waardoor de focus gelegd wordt op hoe het slachtoffer geholpen is of had kunnen worden door de omgeving. 'Als het stopt bij jou, is er geen probleem'. Daarmee wordt eigen handelen direct gekoppeld aan belang slachtoffer.	Actief leren – Directe Ervaringsleer Persoonlijke relevantie - Elaboration Vergroten communicatieve vaardigheden (Theories of learning)
Sub 5. De leerlingen hebben aandacht en begrip voor het slachtoffer van shame-sexting en handelen in het belang van het slachtoffer door niet mee te doen aan victimblaming.	In de nabespreking gebruikt de trainer een metafoor om leerlingen duidelijk te maken dat de schuld ligt bij de pleger en niet bij het slachtoffer (vb. mobiel). Nabespreking oefent leerlingen in het spreken over shame-sexting met elkaar bijv. waar gaat het eigenlijk in deze situatie nu mis?	Symbolic models – Verandering van perspectief waarin degene die de foto doorstuurt dader is. Discussie (Theories of Stigma and Discrimination)
<i>Factor 4: Reguleren van elkaars seksuele gedrag</i>		
Sub 1. De leerlingen kunnen uitleggen wat bedoeld wordt met sexting, shame-sexting en victimblaming.	Voor de start van de escaperoom wordt shame-sexting door de trainer tijdens de instructie aan de leerlingen geduid als vorm van seksueel geweld. Tijdens de nabespreking wordt duidelijk gemaakt dat niets shame-sexting legitimeert, te allen tijde strafbaar en ongewenst is en de verantwoordelijkheid van pleger.	Corrigeren van foute veronderstellingen Verandering van perspectief (Theory of Stigma and Discrimination)

Sub 2. De leerlingen zijn op de hoogte van de gevolgen van shame-sexting voor zowel de dader, slachtoffer als de omstander (sociaal, maatschappelijk, juridisch en psychisch).	Door het gebruik van herkenbare en op waarheid gebaseerde casus wordt het bewustzijn en empathisch vermogen van de leerling m.b.t. negatieve gevolgen van het ongewenste gedrag vergroot. Door het uitvoeren van de gewenste handelingen, snel handelen, foto wissen, openheid oefenen leerlingen in 'het stopt bij jou'.	Environmental reevaluation Elaboration Training empathisch vermogen <i>(Trans-Theoretical Model; Theorie of Information Processing; Theories of Stigma and Discrimination)</i>
Sub 3. De leerlingen oefenen, door het spelen van de escaperoom, hoe ze adequaat kunnen handelen wanneer ze te maken krijgen met de ongewenste verspreiding van seksueel getint beeldmateriaal (snel handelen, foto wissen, praten).	Door het uitvoeren van de gewenste handelingen, snel handelen, foto wissen, openheid oefenen leerlingen in 'het stopt bij jou'. Leerlingen worden geconfronteerd met de individuele verantwoordelijkheid wat uitgebeeld wordt in de escaperoom doordat iedereen een taak heeft (als één iemand niet meedoet kan dat impact hebben op de hele groep) en zichtbaar wordt in de gevolgen voor slachtoffer en dader/omstander.	Vergroten van vaardigheden door nabootsing Corrigeren van foute veronderstellingen Persoonlijke relevantie

Figuur 2. Schema subdoelen intermediairs docenten

<i>Hoofdprobleem: Leerlingen handelen, wanneer geconfronteerd met sexy materiaal van een ander, niet in het belang van het slachtoffer en lopen het risico zich schuldig te maken aan shame-sexting.</i>		
<i>Factor 5: Gebrek aan kennis en informatie</i>		
Aanpak		Methode
Sub 1. De docent maakt het onderwerp shame-sexting bespreekbaar na deelname van leerlingen aan de educatieve escaperoom shame-sexting.	De docent maakt aan de hand van de lesbrief het onderwerp (shame-)sexting bespreekbaar en haalt de kennis op die de leerling tijdens het spelen van de escaperoom heeft opgedaan over shame-sexting, sexting en seksueel geweld.	Overtuiging en persoonlijke feedback
<i>Factor 3: Gebrek openheid seksualiteit en eigen ervaring</i>		
Sub 2. De docent is in staat om een open gesprek te voeren waarin eventuele misvattingen worden gecorrigeerd.	In de nabespreking bevrageet de trainer de leerlingen de gevolgen te noemen van shame-sexting, en vult dit aan met ten minste één actuele casus (gekoppeld aan casuïstiek die verwerkt is in de escaperoom) waaruit blijkt wat de gevolgen zijn van shame-sexting. In het gesprek wordt aan de hand van de vastgestelde leidraad voor gesprekken eventuele misvattingen gecorrigeerd.	Corrigeren van foute veronderstellingen door participatie Vergroten van (communicatieve) vaardigheden

De interventie is gericht op verschillende factoren van shame-sexting. Het richt zich, naast directe beïnvloeding van het gedrag van leerlingen die potentiële daders zijn, ook op beïnvloeding van het gedrag van leerlingen die potentiële slachtoffers en omstanders zijn (Kaijadoo et al. 2019). Zo is de interventie erop gericht de self-efficacy van leerlingen te vergroten zodat ze optreden wanneer er sprake is van shame-sexting (Winegust 2015). Door specifiek de aandacht te richten op het ongewenst gedrag van de

dader (doorsturen) en het juiste gedrag van de omstanders (wissen foto, niet doorsturen) wordt victimblaming van de slachtoffers tegengegaan.

Een model waarvan gebruik gemaakt wordt om de leerdoelen te bereiken is het Elaboration Likelihood Model. Hieronder volgt een korte beschrijving als ook een uitwerking van de wijze waarop elementen van dit model terug te zien zijn in (de uitvoering van) de educatieve escaperoom.

Elaboration Likelihood Model (Petty & Cacioppo, 1986)

De kans dat een verandering van een attitude optreedt hangt volgens dit model samen met de mate waarin het mogelijk is een bepaalde boodschap cognitief te verwerken. Bij een hoge kans op cognitieve verwerking is de zogeheten '*central route of processing*' effectief. Bij een lage kans op cognitieve verwerking is de '*peripheral route of processing*' effectief. De kans op een cognitieve verwerking van een boodschap is hoog wanneer 1. De ontvanger gemotiveerd is om de boodschap te verwerken én 2. De ontvanger de mogelijkheid heeft om de boodschap te verwerken.

1. De leerling is gemotiveerd om de boodschap te verwerken

Het is aannemelijk dat de kans op cognitieve verwerking van de boodschap 'het stopt bij jou' in de escaperoom hoog is omdat de leerling tijdens het spelen de boodschap 'het stopt bij jou' móet verwerken ('*involvement*'). Er is een behoefte aanwezig bij de leerling om de boodschap 'het stopt bij jou' eigen te maken omdat deze informatie en kennis wordt gebruikt bij het oplossen van de puzzels ('*need for cognition*'). De boodschap is tevens *relevant* voor de leerlingen gezien het hoge percentage leerlingen dat te maken krijgt met het ontvangen van seksueel getint beeldmateriaal van een ander. Er zijn gedurende de uitvoering van de escaperoom 6 verschillende personen die deze boodschap het stopt bij jou uitdragen (Ben, Aisha, Kate, Sjoerd, Amir en de trainer). Volgens Petty en Cacioppo zijn dit aspecten die de gemotiveerdheid van de leerling bepalen om een boodschap cognitief te verwerken.

2. De leerling heeft de mogelijkheid om de boodschap te verwerken

De boodschap Het stopt bij jou is te begrijpen voor de hele doelgroep. De boodschap wordt verschillende malen herhaald, voor, tijdens en na het spelen van de educatieve escaperoom. Het is mogelijk om bepaalde informatie meerdere malen af te laten spelen (filmfragmenten) en de boodschap wordt direct toegepast in het handelen van de leerling. De omgeving en de daarin aangebracht stimuli dragen bij aan het vasthouden van de aandacht van de leerling.

De kans dat er een verandering in attitude optreedt bij de leerling is aannemelijk gezien vanuit het Elaboration Likelihood Model.

Gamification

Door gebruik te maken van de verschillende kwadranten uit het Octalysis-gamification-framework van Yu-Kai Chou wordt de betrokkenheid vergroot bij leerlingen (Chou, 2019). Het model Octalysis geeft weer welke effecten bepaalde inhoudelijke elementen van gamification hebben. Spelelementen die bij het linkerdeel van hersenen horen zijn bijvoorbeeld prestatie en ontwikkeling (*uitvoering van opdrachten*), eigendom en bezit (*fysieke telefoons en sleutelpositie in verloop van het verhaal van Ben*) en schaarste en ongeduld (*verloop- aspect tijd*). Het rechterbrein wordt vooral getriggerd door spelelementen als creativiteit en feedback (*oplossen puzzels-openen sloten en telefoons*), sociale invloed en relaties (*samenwerking en nabespreking met trainer*) en onvoorspelbaarheid en nieuwsgierigheid (*levels in verhaal, pas als opdracht Ben succesvol is doorlopen stromen ze door naar tweede film, etc.*) (Chou, 2019). Al deze elementen zijn terug te vinden in de escaperoom. Educatieve games en simulaties (serious games for learning) behoren tot de meest dynamische, interactieve, multimodale en adaptieve digitale leeromgevingen (Boyle et al., 2016). Educatieve

games en simulaties worden als veelbelovende digitale leeromgevingen gezien om de lerende relevante kennis en vaardigheden te laten verwerven in een veilige, uitdagende en adaptieve context (Gee, 2003; Boyle et al., 2016). Onderzoek toont aan dat spelelementen de betrokkenheid en motivatie van leerlingen vergroot en het leren wordt ondersteunt (Plump & Meisel, 2019). Het competitieve element (*de groep speelt op tijd en deze wordt geregistreerd op een bord*) en het aanbod van een beloning (*voor de snelste dagtijd*) leidt tot een sterkere motivatie van leerlingen om zich bezig te houden met de inhoud (Plump & Meisel, 2019).

4. Onderzoek

Onderzoek naar de uitvoering

Onderzoek en resultaten

1. A. Kruyswijk, W., (2019) Procesevaluatie Educatieve Escaperoom 'Het stopt bij jou!' over shame-sexting. Weerbaar in Seksualiteit. Apeldoorn.

1. B. Procesevaluatie. Er is door Weerbaar in Seksualiteit sinds de introductie van de educatieve escaperoom in oktober 2019, evaluaties afgenomen onder de leerlingen die de escaperoom hebben gespeeld. Bij alle 48 groepen leerlingen die de escaperoom hebben gespeeld is de leerlingen gevraagd te evalueren. In totaal hebben 522 leerlingen de enquête ingevuld.

De evaluatiegesprekken betroffen gestructureerde evaluaties, die aan de hand van een powerpointslides zijn afgenomen door een medewerker van WiSEducatie. De evaluatievragen werden geprojecteerd op een scherm, waarna de leerlingen een papier kregen waar zij de antwoorden op konden schrijven. Hetzelfde gold voor de betrokken docent.

De procesevaluatie richtte zich op het beantwoorden van de vragen in hoeverre de educatieve escaperoom het gesprek over shame-sexting onder leerlingen bevordert en het de handelingsvaardigheid van de leerlingen vergroot.

1. C. Uit de evaluaties ontstaat het beeld dat de vorm aanslaat bij zowel doelgroep als betrokken docenten. Scholen geven aan te zoeken naar manieren om shame-sexting bespreekbaar te maken met hun leerlingen. De educatieve escaperoom lijkt aan te sluiten bij de behoefte van de scholen naar een eigentijdse en toegankelijke vorm waarmee het gesprek over shame-sexting geopend kan worden. Daarnaast zorgt het activerend karakter en de gebruikte methodiek van ervaringsleren, voor een hoge betrokkenheid van de leerlingen tijdens de uitvoering.

Docenten zijn zeer tevreden over de manier waarop Weerbaar in Seksualiteit de interventie uitvoert en begeleidt. De docenten stellen zich coöperatief op, stellen laptops beschikbaar, zorgen voor lokalen die te verduisteren zijn.

Aan de leerlingen is gevraagd hoe zij de educatieve escaperoom hebben ervaren. Gemiddeld waarden de leerlingen de escaperoom met een 9.

Op de vraag: 'Wat is volgens jou de boodschap van de escaperoom?' worden opvallend vaak de vier elementen (in de escaperoom raadsels) genoemd: 'dat je snel moet handelen', 'de foto moet wissen', 'erover moet praten' en 'de foto niet door moet sturen'.

De betrokken docenten geven aan dat de handelingsvaardigheid van leerlingen wordt vergroot. Ze noemen als argument dat de kennis van de leerlingen is vergroot, waardoor ze anders zouden kunnen handelen. Het spelen van de escaperoom en het nagesprek heeft volgens hen geleid tot meer openheid over en kennis van het onderwerp. Het open spreken over seksualiteit draagt volgens hen bij aan de online weerbaarheid van leerlingen. Tijdens de uitvoering van de lessen werd opgemerkt dat 'kwartjes vallen'. Leerlingen worden zich bewust van het eigen gedrag in hoe ze omgaan met shame-sexting.

Aanbevelingen uit de procesevaluatie 2019

Concrete aanbevelingen om de voortgang van de escaperooms te kunnen borgen uit de procesevaluatie van 2019 waren het ontwikkelen van een tastbare herinnering (1) en de ontwikkeling van een inhoudelijke flyer voor de leerlingen (2).

Verwerking van de aanbevelingen

1. Tastbare herinnering webcamcover

Sinds eind 2019 ontvangt elke leerling een webcamcover met #hetstoptbijjou. Dit is een passende en tastbare herinnering aan het spelen van de escaperoom 'Het stopt bij jou'.

2. Informatieflyer

Er is een eenvoudige flyer ontwikkeld.

2.A WiSEducatie (2021) Ik snap nu wel wat ik moet doen als het gebeurt.... Evaluatie van 'Het stopt bij jou!' Educatieve escaperoom shame-sexting. Apeldoorn. 2021

2B. Papieren enquête leerlingen (N=326) Vijf vragen, Likertschaal 1-5.

Online enquête docenten (N=6) Zes vragen, Likertschaal 1-4.

2C. Uitkomsten:

Enquête leerlingen

In schoolseizoen 2019-2020 hebben, ondanks de lockdowns in verband met Covid-19, ongeveer 3200 leerlingen de escaperoom gespeeld op 32 verschillende onderwijslocaties.

Uit de uitkomsten van de enquête ontstaat het beeld dat de educatieve escaperoom self efficacy van de leerlingen bevestigd en mogelijk zelfs bevordert. Vooral vraag 5. Ik zal in de toekomst respect en aandacht tonen naar het slachtoffer van shame-sexting geeft aanwijzingen voor een voorgenomen gedragsintentie na het spelen van de escaperoom waarin wordt gebroken met victimblaming (87 % van respondenten beantwoordt deze vraag met wel-helemaal; 285 leerlingen). Deze gedragsintentie is zeer positief en heeft mogelijk ook een preventieve werking omdat het tegengaan van victimblaming een belangrijke rol speelt in het tegengaan van shame-sexting.

Ook de inschatting te weten wat de gevolgen zijn (90 %) en hoe om te gaan met shame-sexting (81 %) stemt tot optimisme omdat het zicht geeft op de inschatting van de leerling op eigen handelingsvaardigheid. De resultaten van vraag 2. Ik weet door deze escaperoom wat ikzélf kan doen om shame-sexting te voorkomen bevestigen dit beeld waarin de individuele verantwoordelijkheid van leerlingen een centrale rol speelt (85 % van de respondenten beantwoordt deze vraag met wel-helemaal; 277 leerlingen).

Enquête docenten

Tijdens de planning en organisatie van de escaperoom heeft WiSEducatie contact met één contactpersoon per school. Een dag na de uitvoering van de escaperooms stuurt

WiSEducatie een mail naar deze contactpersoon met de vraag de betrokken docenten uit te nodigen een online enquête in te vullen. In de periode september tot en met december 2020 (start tweede lockdown) zijn op deze manier docenten benadert. Dit bleek niet te werken. Er is vrijwel geen respons geweest op de enquête, met uitzondering van één schoollocatie waar alle docenten de enquête hebben ingevuld. NB. De resultaten zijn daardoor slechts te duiden als van toepassing op één schoollocatie en niet generaliseerbaar naar de rest van de schoollocaties. Desalniettemin geeft het een inkijkje in hoe docenten de opbrengsten van de escaperoom duiden.

Er zijn zes vragen gesteld (zie Procesevaluatie 2020) waarin de docent kon kiezen uit vier antwoorden (slecht, matig, voldoende, goed). De docenten geven allemaal aan dat de gestelde doelen (subdoelen) Voldoende of Goed zijn behaald. Er is een hoge waardering van de escaperoom met een 8.

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek naar aanleiding van enquête

1. Groter bereik enquête docenten

Om beter zicht te krijgen op de waardering van docenten moet een grotere groep docenten deelnemen aan de enquête. Suggestie is om direct na de uitvoering van de escaperoom een papieren enquête aan te bieden aan de betrokken docent. Ervaring leert dat dit bij leerlingen heeft geleid tot een groter respons dus mogelijk geldt dit ook voor docenten.

2. Onderzoek mogelijkheden

Onderzoek welke mogelijkheden er zijn om docenten zelf de escaperoom aan te laten bieden aan de leerlingen. Deze interventie wordt aangeboden door trainers van WiSEducatie vanwege de hoge intensiviteit van de werkvorm en de hoeveelheid tijd die de uitvoering kost. Mogelijk kunnen er aanpassingen gedaan worden in het materiaal (door verdere digitalisering) waardoor de escaperoom eenvoudiger wordt in het gebruik en daardoor makkelijker inzetbaar en uitvoerbaar voor een gemiddelde docent. Nader onderzoek hiernaar wordt aanbevolen.

3. Herhaling evaluatie

Het zou interessant zijn om te weten in hoeverre de verwachting van leerlingen beklijft na verloop van tijd. Mogelijk kan er een onderzoek worden opgezet waarmee het mogelijk is om de enquête na verloop van tijd opnieuw af te nemen.

5. Samenvatting Werkzame elementen

- Gamificatie: versterkt motivatie; spelelementen leiden tot meer betrokkenheid en motivatie van leerlingen.
- Betrokken en intensieve samenwerking met school: door inbedding in doorlopend aanbod seksuele vorming wordt het thema shame-sexting niet als aparte interventie aangeboden maar als onderdeel van breder aanbod seksuele vorming.
- Betrokkenheid doelgroep: Escaperoom is ontwikkeld door en met de doelgroep.
- Active Participatie: ruimte voor persoonlijke inbreng tijdens de uitvoering en nabespreking
- Breed inzetbaar: Inzetbaar binnen diverse soorten onderwijs door aanpassing van instructies
- Actieve en interactieve werkvormen: bijvoorbeeld klassengesprek, groepsdiscussie en actieve informatieverwerking, stimuleert de persoonlijke vorming van de leerlingen.
- Gebruik verschillende materialen: films, PowerPoint, fysieke sloten, geluid, schriftelijke materiaal, materialen uit leven jongere zelf (schoolboeken, rugtassen, tablets, etc.).
- Voortgang: competitief element van tijd en ingebouwde feedback.
- Actueel: sluit aan bij persoonlijke ervaringen van leerlingen.
- Handboek: Uitgewerkt handboek beschikbaar voor de trainer
- Herkenbaar: De lessen bevatten herkenbare en relevante kennis gekoppeld aan belevingswereld van leerlingen en informatie voor de leerlingen is toespitst naar niveau.

6. Aangehaalde literatuur

CBS, 2019.

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83429ned/table?fromstatweb>

Barrense-Dias Y, Berchtold A, Surís J-C, Akre C. (2017). Sexting and the definition issue. *Journal of Adolescent Health*;61(5):544-54

Boyle, E. A., Hainey, T., Connolly, T. M., Gray, G., Earp, J., Ott, M., Lim, T., Ninaus, M., Ribeiro, C., & Pereira, J. (2016). An update to the systematic literature review of empirical evidence of the impacts and outcomes of computer games and serious games. *Computers & Education*, 94, 178–192.

Chou, Y. (2019). *Gamification: Beyond Points Badges and Leaderboards*. Birmingham: Packt Publishing Ltd.

Deen, C., et al., (2018). Veiligheidsmonitor Sociale veiligheid in en rond scholen Primair Onderwijs 2010-2018 (regulier, speciaal basis onderwijs) Voortgezet (Speciaal) Onderwijs 2006-2018. Nijmegen

Del-Rey-Alamillo, R., Mora-Merchán, J. A., Casas, J.-A., Ortega-Ruiz, R., & Elipe, P. (2018). "Asegúrate" Program: Effects on cyber-aggression and its risk factors. *Comunicar*, 26(56), 39–48.

Gee, J. P. (2003). What video games have to teach us about learning and literacy. *Computers in Entertainment*, 1(1), 20.

Graaf, de H., Borne, van de, M., Nikkelen, S., Twisk, D., Meijer, S. (2017). *Seks onder je 25e: Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2017*. Delft: Eburon

Gorrissen, M., Akehal, el, J., Weerman, F., Weger, van de, S. (2020). *Het fenomeen online seksueel geweld*. Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving. Amsterdam

Hoek van Dijke N. Let's talk about sex... In: Lieskamp MA, Baardemans W, (2018). #ShameOver: Ongewenste sexting. Roermond: Bureau Jeugdzorg Limburg; p. 26-30

Krebbekx, W.J.P. (2018). *Making sex, moving difference: An ethnography of sexuality and diversity in Dutch schools*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam

Madigan S, Ly A, Rash CL, Ouytsel Jv, Temple JR. (2018). Prevalence of multiple forms of sexting behavior among youth: A systematic review and meta-analysis. *JAMA Pediatrics*;172(4):327-35

McGlynn C, Rackley E, Houghton R. (2017). Beyond 'revenge porn': The continuum of image-based sexual abuse. *Feminist Legal Studies*;25(1):25-46

Naezer M. (2006). *Zij is een hoer, hij is stoer: Gender en bijnamen onder Nederlandse scholieren*. Nijmegen: Institute for Gender Studies Radboud Universiteit Nijmegen

Naezer M. (2015). Zijn zoals je bent: De mythe van het seksuele zelf in sociale media. In: Dudink S, Plate L, editors. Mythen van gender: Essays voor Willy Jansen. Nijmegen: Uitgeverij Vantilt

Naezer M. (2018). *Sexy adventures: An ethnography of youth, sexuality and social media*. Nijmegen: Radboud University

Naezer, M., Oosterhout, van, L. (2019). Sharing is caring? Leerlingen, sexting en de ongewenste verspreiding van sexy beeldmateriaal. Nijmegen: Radboud Universiteit

Petty, R. E., Cacioppo, J. T. (1986). The elaboration likelihood model of persuasion. *Experimental social psychology*; 19: 123-205

Plump, C. M., & Meisel, S. I. (2019). Escape the Traditional Classroom: Using Live-Action Games to Engage Students and Strengthen Concept Retention. *Management Teaching Review*, 5(3), 202–217.

Ringrose J, Harvey L. Boobs, (2015). Back-off, six packs and bits: Mediated body parts, gendered reward, and sexual shame in teens' sexting images. *Continuum*;29(2):205-17

Rutgers WPF. (2014). Press release: Onderzoek sexting bevestigt noodzaak weerbaarheidscampagne

jongeren. 2 October 2014. Available from: <https://www.rutgers.nl/nieuws-opinie/nieuwsarchief/persbericht-onderzoek-sexting-bevestigt-noodzaak-weerbaarheidscampagne>

Scholte R, Nelen W, Wit de W, Kroes G. (2016). Veiligheidsmonitor: Sociale veiligheid in en rond scholen. Nijmegen: Praktikon; p. 153-8

7. Praktijkvoorbeeld

Situatie voor de Escaperoom shame-sexting:

Scholengemeenschap (1200 leerlingen) besteedt jaarlijks aandacht aan seksualiteit en seksuele diversiteit door gebruik te maken van de doorlopende leerlijn Seksuele Vorming Living Loving. Er doen zich incidenten voor rondom o.a. (on)gewenst verspreiden van seksueel getint beeldmateriaal. De school heeft de wens om shame-sexting bespreekbaar te maken met een groep leerlingen waarbij de nadruk ligt op het eigen handelen en niet op victimblaming. De school biedt jaarlijks projectweken aan waarin logistieke ruimte ligt om een externe partij uit te nodigen met extern aanbod.

Uitvoering:

(Vorbereidingsfase)

In oktober 2018 is er contact tussen de vaste contactpersoon van de scholengemeenschap en WiS. Er worden afspraken gemaakt over wat er nodig is om de escaperoom uit te kunnen voeren. Ook wordt er besproken welke planning er is voor de lessen seksuele vorming en hoe de escaperoom zich daartoe verhoudt.

Naar aanleiding van dit gesprek regelt de contactpersoon dat er twee klaslokalen beschikbaar zijn en zorgt hij ervoor dat de materialen beschikbaar zijn die nodig zijn voor de uitvoering.

(Uitvoeringsfase)

In november komt WiSEducatie met twee trainers om aan 18 groepen de escaperoom aan te bieden, verspreidt over twee dagen. Aan het begin van dag 1 bouwen de trainers de twee lokalen op en bieden aan 5 klassen de escaperoom aan. Dag 2 wordt de escaperoom aangeboden aan nog 4 klassen. Hierna wordt de escaperoom afgebouwd.

Tijdens de groepsgesprekken blijkt dat in tenminste twee klassen sprake is van shame-sexting zonder dat de school hiervan op de hoogte was. In de groepsgesprekken is besproken met de leerlingen hoe ze in deze situatie adequaat en kunnen handelen.

Implementatie:

Tijdens de evaluatie met betrokkenen docenten is het stappenplan Sexting besproken en gesproken over hoe nu verder te handelen als school. Hiervoor is het stappenplan gebruikt wat is opgenomen in het handboek voor de trainers en wat achtergelaten wordt bij de betrokken docent met de aanvullende les. De school gaat verder met het onderwerp seksuele vorming aan de hand van de doorlopende leerlijn.

Samenwerking erkenningstraject

Het erkenningstraject wordt in samenwerking uitgevoerd door het Nederlands Jeugdinstituut (NJI), het RIVM Centrum Gezond Leven (CGL), het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ), het Kenniscentrum Sport & Bewegen, Vilans, het Trimbos Instituut en MOVISIE. Door samen te werken aan het beoordelen van interventies volgens eenduidige criteria streven wij naar kwaliteitsverbetering in de betrokken werkvelden.

